דרשוני כרך ב — למה אשכַּל גם שניכם יום אחד?

למה אשכַּל גם שניכם יום אחד?יעל לוין

לעולם יהא אדם זהיר בדיבורו ואל יפתח פיו לשטן, שברית כרותה לשפתיים.שלאחר שבירך יצחק אבינו את בניו, ביקש עשיו להרוג את יעקב אחיו, ויוגד הדבר לרבקה אמנו ברוח הקודש. השיאה רבקה עצה ליעקב שיברח חָרָנָה עד שוך חמת אחיו, באומרה: 'למה אשכל גם שניכם יום אחד' (בראשית כז, מה), ונתקיימה נבואתה זו של רבקה בבניה ובצאצאיה אחריה.

בבניה של רבקה כיצד?בשעה שבאו לקבור את יעקב אבינו במערת המכפלה, היה עשיו מעכב את הקבורה ואומר שהקבר שלו הוא. ביקש מבני יעקב שייתנו לו את שטר מכירת חלקו ליעקב. אמרו לו: 'השטר בארץ מצרים, ונפתלי, שהוא קל כאיילה, ילך להביאו'. היה שם חושים בן דן, והיו אוזניו כבדות משמוע. שאל: 'מה אירע?' אמרו לו שעשיו מעכב את הקבורה עד שיבוא נפתלי ממצרים. אמר להם: 'ועד שיבוא נפתלי יהא סבי מוטל בביזיון?' לקח אלה והכה את עשיו על ראשו וימות. באותה שעה נתקיימה נבואת רבקה שאמרה: 'למה אשכל גם שניכם יום אחד'. ואף על פי שמיתתם לא הייתה ביום אחד, קבורתם – ביום אחד הייתה.

ומה ראתה רבקה לומר: 'למה אשכל גם שניכם יום אחד?' לפי שאברהם ונמרוד מתו ביום אחד, אותו היום שבו שט עשיו וביזה את הבכורה. בדרכו לצוד ציד ראה את נמרוד לבוש בגדי אדם הראשון. חמד עשיו אותו הלבוש והרגו. שב עשיו מן השדה עייף, וראה שפניו של יעקב מפוחמות. אמר לו: 'מה אתה עושה?' אמר לו יעקב: 'אינך יודע שמת אברהם זקננו, ואני עושה תבשילים להברות את יצחק אבינו בסעודת אבלים'.

בצאצאיה של רבקה כיצד?שכן מצינו שנדב ואביהוא, בני אהרן הכהן ואלישבע בת עמינדב אם הכהונה, מתו שניהם ביום אחד, ביום חנוכת המשכן, בראש חודש ניסן, בשנה השנית לצאת בני ישראל ממצרים, בהקריבם אש זרה.

ואהרן דור חמישי לרבקה אמנו. רבקה ילדה את יעקב, ויעקב אבינו הוליד את לוי, ולוי הוליד את קהת, וקהת הוליד את עמרם, ועמרם הוליד את מרים, אהרן ומשה.

ואלישבע בת עמינדב דור שביעי לרבקה אמנו. רבקה ילדה את יעקב, ויעקב אבינו הוליד את יהודה, ויהודה הוליד את פרץ, ופרץ הוליד את חצרון, וחצרון הוליד את רם, ורם הוליד את עמינדב, ועמינדב הוליד את נחשון ואת אלישבע.

אמרו חכמים: אלישבע בת עמינדב ראתה באותו היום שמחות לרוב: אהרן אישה כהן גדול ונביא ומלובש אבני הָאֵפוֹד; משה אחי בעלה מלך ונביא; שני בניה סגני כהונה; ואחיה נחשון, ראש נשיאי ישראל, היה המקריב באותו היום. ונכנסו נדב ואביהוא להקריב קורבן, ותצא אש מלפני ה'

ותאכל אותם, ונהפכה השמחה לאבל, והתאבלו אהרן ואלישבע על שני בניהם. ועל אלישבע אומר הכתוב: 'מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן' (שיר השירים ג, ו).

ועוד מצינו כי במלחמת ישראל נגד פלשתים באֲפֵק נלקח ארון האלוהים ושני בני עלי הכהן, חפני ופינחס, מתו ביום אחד. ועלי הכהן ששפט את ישראל ארבעים שנה, בשומעו ביום ההוא את דבר הילקח ארון האלוהים, נפל מעל הכיסא אחורנית, ותישבר מפרקתו וימות, והוא בן תשעים ושמונה שנה.

ועלי היה מזרע אהרן הכהן ואלישבע בת עמינדב.ולא אהרן הכהן ואלישבע בת עמינדב ועלי הכהן לבדם שיכלו שני בניהם ביום אחד, אלא אף רבי מאיר ואשתו כן, שמתו שני בניהם בשבת בשעת המנחה.

ולא שני אחים בלבד מתו בו ביום, אלא אף שתי אחיות מתו ביום אחד, שמעשה בשתי אחיות יפהפיות שהיו בירושלים בזמן החורבן. תפשון כשדים ובעלו כל אחת מהן מאה וחמישים איש, עד שמתו מחמת הבעילה.

לפיכך, אל יפתח אדם פיו לשטן, שנבואת רבקה אמנו 'למה אשכל גם שניכם יום אחד?' נתקיימה בבניה ואף בצאצאיה אחריה.

ואל יפתח פיו לשטן – בבלי, ברכות יט, ע"א. שברית כרותה לשפתיים – בבלי, מועד קטן יח, ע"א. ויוגד הדבר לרבקה אמנו ברוח הקודש – בראשית רבה [תיאודור־אלבק], סז, ט, עמ' 765. ונתקיימה נבואתה זו של רבקה בבניה – בבלי, סוטה יג, ע"א. בשעה שבאו – בבלי, סוטה יג, ע"א. לפי שאברהם ונמרוד מתו ביום אחד – בבלי, בבא בתרא טז, ע"ב; פרקי ר' אליעזר [היגער], חורב ט (תש"ו), פרק כד, עמ' 158–159. וראה שפניו של יעקב מפוחמות – תנחומא [בובר], תולדות, ג, עמ' 125–126. ואלישבע בת עמינדב אם הכהונה – בראשית רבה [תיאודור־אלבק], פרשה צז, עמ' 1209. ביום חנוכת המשכן – שמות מ, ב, יז. אמרו חכמים: אלישבע בת עמינדב – תנחומא, שמיני, ב; קהלת רבה [וילנא], ב, ב, ב, ז ע"א, ומקבילות. ועל אלישבע אומר הכתוב: 'מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן' – שיר השירים רבה [וילנא], ג, ה, ז, כא ע"א. ועוד מצינו...תשעים ושמונה שנה – שמואל א' פרק ד. ולא אהרן הכהן ואלישבע בת עמינדב ועלי הכהן לבדם – מדרש משלי [וויסאצקי], לא, עמ' 190–192. ולא שני אחים בלבד מתו בו ביום – איכה זוטא [בובר], נוסח ב, ח, עמ' 75.